

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Борщенко В. В.

*к.ю.н., доцент кафедри конституційного права та правосуддя
ОНУ імені І. І. Мечникова*

Стрімкий розвиток міжнародних відносин, а також соціальні та економічні перетворення в Україні зумовили формування страхової галузі.

Страхування у ринковій економіці є інструментом захисту від можливих ризиків та забезпечує соціально-економічну стабільність у суспільстві, а також є головним джерелом інвестиційного капіталу.

Вищезазначені фактори зумовлюють необхідність належного рівня страхового законодавства. Чітке та структуроване законодавство стане запорукою динамічного розвитку страхової діяльності в Україні.

Слід зазначити, що саме стрімкий розвиток страхової галузі став підґрунтям для прийняття не завжди узгоджених нормативно-правових актів та появи прогалин у цій сфері. І, на жаль, при всіх позитивних змінах у правовому регулюванні страхової діяльності в Україні, що відбулись останніми роками, законодавець не вирішив таку основну правову проблему, як узгодження чинного законодавства. Адже на сьогодні існує велика кількість не завжди скоординованих між собою нормативно-правових актів, що регулюють зазначену галузь. Зокрема, доцільно зазначити, що поряд з існуванням основного законодавчого акту з даного питання – Закону України «Про страхування» – окремі галузі страхових послуг регулюються численними законодавчими актами, які іноді дублюють, а іноді й суперечать один одному.

Наприклад, у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування діють Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14.01.1998 р., Закони «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.03.2000 р. № 1533-III, «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 28 грудня 2014 р. № 77-VIII, «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 р. № 1058-IV та ін.

Проте з аналізу вказаних нормативно-правових актів вбачається, що відсутні навіть однорідні підходи до принципів права соціального забезпечення. Вважаємо, що це сталося завдяки застарілості «основного» акту в цій галузі, оскільки з 1998 р. до нього, на відміну від інших спеціалізованих законів соціального страхування, було внесено лише деякі незначні зміни та доповнення.

Слід також визнати, що основні нормативні акти, які стосуються соціального забезпечення, а також суміжних правових відносин, були прийняті за часи, коли в країні ще не склалась єдина державна система державного забезпечення, ідея галузі права соціального забезпечення не була обґрунтована, а наукові розробки по даній проблемі велись недостатньо.

У галузі страхування відповідальності діють Порядок і правила проведення обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2002 р. № 733; Порядок і правила проведення обов'язкового страхування відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 29.03.2002 р. № 402; Порядок і правила проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 09.07.2002 р. № 944, та інші акти. Усі зазначені порядки структурно однакові, прийняті майже двадцять років тому і на сьогодні потребують вдосконалення.

Вважаємо за необхідне застосувати кодифікацію законодавства, внаслідок якої різні за юридичною силою акти замінюються єдиним, логічно побудованим актом, а малоефективні, застарілі норми втрачають свою дію, створюються і закріплюються нові норми й інститути.

Порядок діяльності страхових посередників регулюється Положенням про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів і ведення державного реєстру страхових та перестрахових брокерів, затвердженим розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28.05.2004 р. № 736; Порядком провадження діяльності страховими посередниками, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 18.12.1996 р. № 1523, та деякими іншими актами.

Аналізуючи зазначені нормативно-правові акти, вбачається недосконалість законодавства, дублювання певних загальних засад страхової діяльності, що, як слідство, призводить до неможливості однакового, чіткого і вичерпного регулювання відносин у страховій сфері. Крім того, наявність великої кількості актів різної юридичної сили призводить до складнощів у пошуку необхідного нормативного матеріалу і його використання страховими посередниками та іншими учасниками страхового ринку.

Враховуючи велике соціально-економічне значення страхування для нормального існування економіки нашої країни та за аналізом чинного вітчизняного законодавства вважаємо необхідним кодифікувати законодавство в цій галузі шляхом прийняття Страхового кодексу України.

Кодифікація забезпечить **єдине, узгоджене і упорядковане** нормативне регулювання страхових відносин. Основним завданням кодифікації страхового законодавства має бути вироблення і закріплення загальних засад страхової діяльності і, відповідно, загальних принципів страхового законодавства з тим, щоб привести до єдиного знаменника економічні, організаційні та правові засади регулювання суспільних відносин в цій галузі.

Кодифікований акт дозволить створити цілісну систему страхового законодавства України та гармонізувати її з нормами міжнародного права.

Крім того, такий акт усуватиме зайве дублювання нормативних положень та буде зручним у використанні, оскільки правова база, яка регулює соціальне забезпечення, буде відповідати сучасним реаліям, що, свою чергу, призведе до якісного та ефективного соціального захисту громадян.

З урахуванням вищевказаного можемо дійти висновку, що прийняття Страхового кодексу України дозволить належним чином вирішити завдання систематизації та розвитку страхового законодавства України, що, в свою чергу, матиме позитивний вплив на формування страхових правовідносин та вихід на європейський та світовий страхові ринки.